

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI)

Teksto rašymo užduočių vertinimo instrukcija

2012 m. mokyklinis brandos egzaminas
(pagrindinė sesija)

NURODYMAI VERTINIMO KOMISIJAI

- Vertinimo komisijos darbą organizuoja vertinimo komisijos pirmininkas. Kiekvieną mokinio darbą vertina **ne mažiau kaip 2 vertintojai** vadovaudamiesi šia vertinimo instrukcija.
- Kiekvienam vertintojui pateikiama vertinimo instrukcija ir 2012 m. teksto rašymo vertinimo lapai LG-MBE (skelbiami duomenų perdavimo sistemoje KELTAS). 2012 m. teksto rašymo vertinimo lapas (LG-MBE) yra skirtas vienam kandidato darbo įvertinimui įrašyti. Vertinimo lapai yra A5 formato ir pateikiami po du A4 formato lape, tad pastarąjį lapą reikia **perkirpti**.
- Turinio, teksto sandaros bei kalbinės raiškos trūkumus, visas rašybos, skyrybos, gramatikos ar žodyno **klaidas vertintojai žymi** sutartiniais ženklais **tik** mokinio darbo **paraštėse**. Juodraštis netikrinamas. Vertintojai rašo mokinio darbe **skirtingų spalvų rašikliais**.
- Patikrinęs darbą, vertintojas suskaičiuoja kiekvienos rūšies klaidas ir pagal šioje instrukcijoje pateiktas vertinimo lenteles nusprendžia, kiek taškų galima skirti už vieną ar kitą vertinimo aspektą. Šiuos taškus įrašo vertinimo lape, suskaičiuoja taškų sumą ir pasirašo. Vertinimo lape vertintojas taip pat turi pažymėti laukelio „Vertinimas“ atitinkamą skiltį (1, 2 ar 3), kuri parodo, kelintą kartą vertinamas darbas.
- Jeigu pirmojo ir antrojo vertintojo įvertinimai skiriasi **ne daugiau kaip 3 taškais** ir kiekvieno kriterijaus įvertinimas skiriasi **ne daugiau kaip vienu tašku**, komisijos pirmininkas gali nevertinti šio kandidato darbo, o galutiniu laikomas II vertintojo parašytas įvertinimas.
- Jeigu įvertinimas skiriasi **daugiau** kaip 3 taškais arba kurio nors aspekto įvertinimas skiriasi **daugiau kaip vienu tašku**, vertinimo komisijos pirmininkas darbą peržiūri dar kartą ir užpildo vertinimo lapą.
- Vertinimo lapai saugomi kartu su kandidatų darbais.

VISO EGZAMINO REZULTATŲ ĮFORMINIMAS

1. Vertinimo komisijos pirmininkas teksto rašymo įvertinimo pagal kiekvieną aspektą (turinį, teksto sandarą, kalbinę raišką ir kalbos normų laikymąsi) taškų sumas ir teksto suvokimo užduočių rezultatą įrašo kandidatų gautų taškų suvestinės blanke, gautame iš NEC duomenų perdavimo sistemos KELTAS.
2. Vertinimo komisijos pirmininkas užpildytą kandidatų gautų taškų suvestinės blanką perduoda asmeniui, atsakingam (toliau – atsakingas asmuo) už darbą su slaptažodžiu apsaugota duomenų perdavimo sistema KELTAS.
3. Atsakingas asmuo suveda rezultatus į duomenų perdavimo sistemą KELTAS ir išspausdina kandidatų gautų taškų suvestinės juodraštį. Vertinimo komisijos pirmininkas patikrina. Atsakingas asmuo, jei reikia, duomenų perdavimo sistemoje KELTAS ištaiso netikslumus, patvirtina įvestus duomenis ir išspausdina gautų taškų suvestinę, kurią vertinimo komisijos pirmininkas patvirtina savo parašu.
4. Vertinimo komisijos pirmininko parašu patvirtinta kandidatų gautų taškų suvestinė perduodama mokyklos direktoriui.

LIETUVIŲ KALBOS (GIMTOSIOS) MOKYKLINIO BRANDOS EGZAMINO TEKSTO RAŠYMO VERTINIMO KRITERIJAI

I.A. Samprotavimo rašinio turinio vertinimas

Aspektai	Taškai	Aprašai
1. Tema, pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai.	6	Tema suvokta. Aiški pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai.
	5	
	4	Tema suvokta iš dalies: per siaurai arba per plačiai, esama nukrypimų nuo temos. Nepakankamai ¹ aiški pagrindinė mintis.
	3	
	2	Bent fragmentiškai tekstas susijęs su tema / neaiški pagrindinė mintis.
	1	
	0	Užduotis, tema nesuvokta, rašinys parašytas visai kita, nei nurodyta, tema.
2. Teiginių pagrindimas (argumentavimas). <u>Pastaba.</u> Fakto klaida laikoma argumentavimo trūkumu tais atvejais, kai naikina argumentą (jo esmę) arba kai dėl fakto klaidos argumentas tampa nesvarus.	6	Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Visi argumentai tinkami ² ir svarūs ³ . Teiginiai išsamiai pagrindžiami ⁴ .
	5	
	4	Bent pusėje teksto remiamasi kultūrine / socialine patirtimi. Visi argumentai iš esmės tinkami, bet ne visi svarūs. Teiginiai pakankamai pagrindžiami.
	3	
	2	Mažesnėje teksto dalyje stengiamasi tinkamai pagrįsti teiginius; dominuoja bendro pobūdžio aiškinimas.
	1	
	0	Teiginiai nepagrindžiami / argumentuojama netinkamai.
Iš viso	12	

I.B. Literatūrinio rašinio turinio vertinimas

Aspektai	Taškai	Aprašai
1. Tema, pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai.	6	Tema suvokta. Aiški pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai.
	5	
	4	Tema suvokta iš dalies: per siaurai arba per plačiai, esama nukrypimų nuo temos. Nepakankamai aiški pagrindinė mintis.
	3	
	2	Bent fragmentiškai tekstas susijęs su tema / neaiški pagrindinė mintis.
	1	
	0	Užduotis, tema nesuvokta, rašinys parašytas visai kita, nei nurodyta, tema.
2. Teiginių pagrindimas (argumentavimas). <u>Pastaba.</u> Fakto klaida laikoma argumentavimo trūkumu tais atvejais, kai naikina argumentą (jo esmę) arba kai dėl fakto klaidos argumentas tampa nesvarus.	6	Tinkamai remiamasi bent 2 autorių kūriniais (1 iš nurodytųjų sąrašo). Teiginiai išsamiai pagrindžiami. Pagrįstai remiamasi kontekstu.
	5	
	4	Tinkamai remiamasi bent 1 autoriaus kūryba iš nurodytųjų sąrašo arba 2 autorių ne iš sąrašo. Ne visi teiginiai išsamiai pagrindžiami. Ne visada pagrįstai remiamasi kontekstu.
	3	
	2	Mažesnėje teksto dalyje stengiamasi pagrįsti teiginius remiantis pasirinktais teksta, tačiau jie analizuojami fragmentiškai.
	1	
	0	Teiginiai iš esmės nepagrindžiami.
Iš viso	12	

¹ **Nepakankamai** [...] – nors užuominų yra, bet jų neužtenka, kad būtų suprata, – esmės nėra.

² **Tinkamas** argumentas – tas, kuris pagrindžia teiginį, kuriam yra skirtas. Argumento tinkamumas – jo santykis su konkrečiu teiginiu (teiginys turi atitikti nagrinėjamą problemą – priešingu atveju jį pagrindžiantis argumentas negali būti įskaitytas).

³ **Svarus** argumentas – tas, kuris skatina patikėti, paremia ar net verčia priimti tezę (pagrindinę mintį). Argumento svarumas – jo santykis su tema.

⁴ **Išsamus pagrindimas** – tai teiginio ir argumentų tarpusavio ryšių demonstravimas, t. y. pagrįstas ir įtikinamas samprotavimas, o ne argumentų gausa (argumentų reikia tiek, kad teiginys būtų įrodytas, kad teze būtų galima patikėti).

I.C. Teksto interpretacijos turinio vertinimas

Aspektai	Taškai	Aprašai
1. Teksto temos, problemos, idėjos, vertybės.	6	Suvokta interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės. Aiški skaitymo kryptis.
	5	
	4	Interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės suvokta iš dalies. Neaiški, bandoma rinktis skaitymo kryptis.
	3	
	2	Teksto tema / problemos suvoktos iš dalies. Neaiški skaitymo kryptis.
	1	
	0	Tekstas nesuvoktas. Pasirinkta skaitymo kryptis prieštarauja teksto prasmei.
2. Interpretacijos pagrindumas: pasirinkti teksto elementai (erdvė, laikas, pasakotojo/ kalbančiojo / veikėjo situacija, veiksmas / vyksmas, meninė kalba, kompozicija) ir kontekstas. Pastaba. Fakto – literatūros istorijos (konteksto) ar teorijos – klaida laikoma interpretacijos trūkumu tais atvejais, kai kenkia interpretacijos pagrindumui.	6	Paisoma interpretuojamo teksto logikos. Išsamiai analizuojami pasirinkti teksto elementai, suprasta ir atskleista jų paskirtis. Pagrįstai remiamasi kontekstu (kultūros / epochos, kūrybos / kūrinio ir kt.).
	5	
	4	Ne visada paisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojami pasirinkti teksto elementai, bandoma aiškinti jų paskirtį. Kontekstas menkai siejamas su interpretuojamu tekstu.
	3	
	2	Nepaisoma interpretuojamo teksto logikos. Bandoma analizuoti tekstą. Minimas kontekstas nesiejamas su interpretuojamu tekstu.
	1	
	0	Tekstas atpasakojamas. Interpretuojamas kitas, nei nurodyta, tekstas (žr. pastabą).
Iš viso	12	

Pastaba. Visas rašinys vertinamas nulių taškų, jei:

- užduotis neatlikta;
- samprotavimo rašinys arba literatūrinis rašinys parašytas visai kita, nei nurodyta, tema;
- interpretuojamas kitas, nei nurodyta, tekstas.

II. Teksto sandaros ir vientisumo vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
Teksto sandara ir vientisumas. Pastaba. Vertinamas visas tekstas. Teksto sandaros ir vientisumo trūkumai nedubliuojami.	8	Tekstas vientisas, tinkamos sandaros: • yra su dėstymu susijusi, viso teksto logikai neprieštaraujanti įžanga; • yra su dėstymu susijusi, viso teksto logikai neprieštaraujanti pabaiga; • išlaikytos tinkamos struktūrinių dalių proporcijos; • tekstas vientisas ir nuoseklus, nėra nemotyvuotų minties šuolių, nereikalingų pasikartojimų; • teksto skaidymas pastraipomis pagrįstas.
	7	1 teksto vientisumo trūkumas
	6	2 trūkumai
	5	3 trūkumai
	4	4 trūkumai
	3	5 trūkumai
	2	6 trūkumai
	1	7–8 trūkumai
	0	Nepaisoma samprotavimo ⁵ teksto sandaros reikalavimų, dėl trūkumų tekstą sunku suprasti / 9 ir daugiau trūkumų.
Iš viso	8	

⁵ Samprotavimas gali būti dedukcinis, indukcinis arba analoginis.

III. Kalbinės raiškos vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
Bendrųjų stiliaus reikalavimų laikymasis. Pastabos: 1. Viena sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida. 2. Stiliaus, logikos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis, tačiau ta pati stilistinio žodyno klaida laikoma viena klaida. 3. Stiliaus ir logikos klaidos skaičiuojamos tik 350 žodžių apimties teksto dalyje.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0	Kalba aiški, logiška, sklandi, tiksli, glausta; nepastebėta ryškių stiliaus trūkumų. Kalbinė raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. 1 trūkumas 2 trūkumai 3 trūkumai 4–5 trūkumai 6–7 trūkumai 8–9 trūkumai 10–11 trūkumų 12–13 trūkumų 14–15 trūkumų 16–17 trūkumų 18 ir daugiau trūkumų / mintys formuluojamos neaiškiai, didesnę teksto dalį sunku suprasti.
Iš viso	10	

IV. Kalbos normų laikymosi vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
Rašybos, skyrybos, gramatikos, žodyno taisyklių ir normų laikymasis. Pastabos: 1. Gramatikos ir žodyno klaidomis laikomi normų, nurodytų „Kalbos patarimuose“, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, „Didžiųjų kalbos klaidų sąrašė“, pažeidimai. 2. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis, išskyrus tuos atvejus, kai - taškai nerašomi ant <i>i</i> – laikoma viena klaida visame darbe, tačiau jei taškai nerašomi ant <i>e</i> – kiekviena klaida atskira; - angliškų raidžių rašymas – laikoma viena klaida visame darbe; - žodžių kėlimo klaidos – laikoma viena klaida visame darbe. 3. Ta pati žodyno klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma viena klaida. 4. Ta pati žodžių darybos (gr) klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma vieno tipo klaida, pvz., netaisyklingai vartojamas tas pats priešdėlis. Kitos gramatikos (morfologijos, sintaksės) klaidos nedubliuojamos. 5. Ta pati rašybos klaida, pasikartojanti kelis kartus, laikoma vieno tipo klaida, kai: a) netaisyklingai kelis kartus rašomas tas pats priešdėlis; b) netaisyklingai rašoma identiškai ta pati šaknis; c) netaisyklingai rašoma ta pati priesaga; Galūnių rašybos klaidos nedubliuojamos. 6. Akies klaida laikomas atsitiktinė klaida, kuri darbe nesikartoja, t.y. kitur rašinyje žodis rašomas taisyklingai. Trys akies klaidos laikomos viena raštingumo klaida. 7. Viena skyrybos klaida laikoma to paties įterpinio neskyrimas, ta pati citatos skyrybos klaida. 8. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena klaida. 9. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos skaičiuojamos tik 350 žodžių apimties teksto dalyje.	10 9 8 7 6 5 4 3 2 1 0	Kalba taisyklinga. 1–2 klaidos 3–4 klaidos 5–6 klaidos 7–9 klaidos 10–12 klaidų 13–15 klaidų 16–18 klaidų 19–21 klaidos 22–24 klaidos 25–27 klaidos 28 ir daugiau klaidų.
Iš viso	10	

Pastaba. Jeigu kandidatas parašė mažiau nei 350 žodžių ir padarė rašybos, skyrybos ar gramatikos klaidų, už kiekvienus 30 trūkstančių žodžių atimama po 1 tašką iš kalbos normų laikymosi įvertinimo. Pavyzdžiui, jeigu mokinys parašė 340 žodžių, atimamas vienas taškas ir t.t